

Kultur- og uddannelsesudvalgets betænkning over

Ministerrådsforslag om "Et løft for nordisk barne- og ungdomslit- teratur"

1. Udvalgets forslag

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at iværksætte det nye initiativ "Et løft for nordisk børne- og ungdomslitteratur", herunder oprettelse af en ny litteraturpris for børn og unge, med virkning fra 2014

at oprette en nordisk stipendieordning for nye og lovende børnelitteraturforfattere, således at disse støttes bedst muligt på vejen hen i mod en etableret forfatterkarriere, hvilket vil understøtte vækstlaget af børnebogsforfattere og dermed være med til at fremme, støtte og synliggøre nyskabende børnelitteratur i Norden

2. Baggund

De nordiske kulturministre har fremsat et forslag om, at man bør oprette en ny pris indenfor børne- og ungdomslitteratur i regi af Nordisk Råd. Kultur- og Uddannelsesudvalget er enig i, at det er vigtigt at bakke op om børne- og ungdomslitteraturen i Norden. På trods af, at der er mulighed for at uddele den nuværende litteraturpris til en børnebogsforfatter, så er dette aldrig sket i løbet af de ca. 50 år, hvor Nordisk Råds litteraturpris har eksisteret. Derfor er der nu god grund til at kigge på, hvordan indsatsen kan fokuseres og styrkes, når det gælder nordisk børne- og ungdomslitteratur.

Udvalget er også enig i, at børn og unges læsevaner bør have et større fokus, og at man fra politisk side bør sikre endnu bedre rammer, der kan understøtte og styrke børn og unges læselyst og engagement bedst muligt. Udvalget mener overordnet set, at Nordisk Ministerråds forslag "Et løft for nordisk børne- og ungdomslitteratur" vil bidrage til dette. Forslaget

indeholder ideen om at oprette en ny nordisk pris inden for børn- og ungdomslitteratur.

De nordiske lande har en lang tradition for at skrive og udgive børnelitteratur og er tilmed kendt for internationalt set at skrive børnelitteratur af meget høj kvalitet. Denne anseelse og det gode omdømme bør helt klart anvendes proaktivt og på mere strategisk vis, således at der skabes de bedste synergier og betingelser for børnelitteraturen også i det fremadrettede perspektiv.

Den nuværende litteraturpris er imidlertid Nordisk Råds absolutte flagskib og udvalget mener, at denne pris bør fortsætte uforandret, idet den er velfungerende og velestimeret og fordi det vil være risikabelt at ændre på indretningen og kriterierne for denne. Udvalget finder, at der er god argumentation for ministrenes forslag om, at man deler indsatsen for børnelitteratur ind i tre hovedområder:

- a) øget oversættelse og netværksdannelse blandt relevante aktører
- b) læseaktiviteter for børn og unge, der blandt andet relaterer sig til biblioteksugen samt forslaget om
- c) oprettelse af en selvstændig pris for børne- og ungdomslitteratur i Nordisk Råd

Set i forhold til prisen er udvalget på den ene side bekendt med, at der traditionelt set er stor tilbageholdenhed med at indstifte nye priser i Nordisk Råd. Dette kan begrundes med, at der kan skabes inflation omkring priserne, og at det kan svække både eventuelle nye priser og ikke mindst de eksisterende priser. Denne situation er uhensigtsmæssig og bør derfor undgås. På den anden side mener Kultur- og Uddannelsesudvalget, at en børne- og ungdomslitteraturpris er en pris, som ikke uden videre kan eller bør afslås fra rådets side. Børnelitteratur er som nævnt et utrolig vigtigt og højprioriteret område, og derfor bør det være muligt at diskutere, om man kunne gøre en undtagelse og eventuelt bakke op om de nordiske kulturministres forslag om at indstifte en ny pris inden for netop denne genre.

Udvalget vil gerne tilføje, at der fremover bør arbejdes mere målrettet med synliggørelsen og offentliggørelsen af priser i Nordisk Råd i det hele taget. Således bør der arbejdes på, at involvere eksempelvis public service-stationerne i nomineringen og offentliggørelsen af priserne. En TV-transmission omhandlende Nordisk Råds prisuddelinger ville kunne skabe en større omtale af priserne og vil kunne nå langt ud blandt mange seere i hele Norden, hvilket vil gøre Nordisk Råds priser mere synlige og folkeligt forankrede.

Udvalget vil derfor understrege, at det bør undersøges nærmere, hvorvidt det er formålstjenligt at uddele en ny børne- og ungdomslitteraturpris hvert år, eller om det skulle være hvert 2. eller 3. år. Et argument kunne være, at uddelingen af prisen ville stå i skyggen af den store litteraturpris, og at man derfor kunne vælge, at uddele børnebogsprisen hvert 2. eller 3. år. Dette år kunne man så undlade at uddele den eksisterende litteraturpris. På denne kunne man undgå at den "store" pris tager opmærksomheden fra den "lille" pris. Udvalget kan videre konstatere, at andre større (børne)bogpriser også deles ud hvert andet eller tredje år. Det gælder for eksempelvis H.C. Andersens pris, Vestnordisk Råds pris samt den nordiske Skolebiblioteksforeningens børnebogspris. Udvalget mener, det kunne være hensigtsmæssigt at undersøge, hvilke årsager, der ligger til grund for, at man har valgt denne model.

Ydermere mener udvalget, at det i forbindelse med uddelingen bør undersøges, om man kunne inddrage f.eks. biblioteker, Ungdommens Nordiske Råd og skoler, således at nomineringer foretages med inddragelse af en

Nordisk Råd

B 282/kultur

Behandles i:
Kultur- og uddannelsesudvalget

Bilag:
Bilag: Ministerrådsforslag

J.nr. 12-00222-3

form for børne-panel. Dette kunne være med til at få prisen ned i børnehøjde, og sikre en medinddragelse af børn og unge, hvilket også i sidste instans kunne få skabt en større læse- og skrivebevidsthed netop blandt målgruppen selv – altså hos de unge.

Kultur- og Uddannelsesudvalget ønsker at udtrykke sin bekymring om, at denne sag kan blive fremskyndet lidt for hurtigt, uden at alle detaljer er undersøgt til bunds. Derfor vil udvalget anbefale, at man ventede med at oprette en ny pris inden for børnelitteratur til 2014. Som et eksempel kan nævnes, at Nordisk råds filmpris blev uddelt første gang i 2002, og at der siden gik tre år før den blev egentlig etableret. Udvalget vil understrege, at prisen først bør indstiftes, når planlægningsarbejdet er helt fuldent.

Med udgangspunkt i, og erfaring fra tidligere års behandlinger af forslag til nye Nordisk Råd-priser, mener udvalget, at det kan være nødvendigt at have alternative løsningsmodeller klar, ifald det skulle vise sig at oprettelse af en ny pris af en eller anden grund ikke bliver muligt. I dette tilfælde vil udvalget pege på, at en stipendieordning indeholdende f.eks. forfatter-skole og skrivekurser også ville være en god satsning. En stipendieordning inden for børn- og ungdomslitteratur, der bliver tildelt en eller flere nye og lovende nordiske børnebogsforfattere, kunne være med til at stimulere vækstlaget blandt nye forfattere, sikre nyskabende litteratur, og endelig støtte rammebetingelserne for nye forfattere. Således ville nye forfatternavne modtage en vis hjælp og støtte i deres bestræbelser på at etablere en egentlig forfatterkarriere. Udvalget vil således henstille til, at Nordisk Ministerråd arbejder videre med ideen om en stipendieordning, idet vækstlaget bør understøttes bedre og samtidig fortjener et øget fokus.

3. Konklusion

Nordisk Råd deler kulturministrenes ønske om at fremme læseglæden hos barn og unge, og at man styrker kendskabet til nordiske forfattere samt nordiske barne- og ungdomsbøger. Der er skrevet mange gode børne- og ungdomsbøger gennem årenes løb, bøger som havde fortjent endnu flere læsere. Set i lyset af det faktum, at den nuværende litteraturpris i Nordisk Råd aldrig er blevet tildelt en børnebogsforfatter, så mener udvalget, at det nu er på høje tid at øge fokus på nordisk børne- og ungdomslitteratur.

Den eksisterende litteraturpris har gennem 50 år oparbejdet en høj anseelse både i Norden og internationalt set. Udvalget ønsker derfor ikke at ændre statutter og indhold i denne pris, og udvalget mener således, at man bør fortsætte uddelingen af den eksisterende pris uændret. Derfor kan Kultur- og Uddannelsesudvalget bakke op om ministrenes forslag om "Et løft for nordisk børne- og ungdomslitteratur", herunder oprettelse af en ny pris inden for børne- og ungdomslitteratur.

Nordisk Råd

B 282/kultur

Behandles i:
Kultur- og uddannelsesudvalget

Bilag:
Bilag: Ministerrådsforslag

J.nr. 12-00222-3

På baggrund af ovenstående foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at iværksætte det nye initiativ "Et løft for nordisk børne- og ungdomslitteratur", herunder oprettelse af en ny litteraturpris for børn og unge, med virkning fra 2014

at oprette en nordisk stipendieordning for nye og lovende børnelitteraturforfattere, således at disse støttes bedst muligt på vejen hen i mod en etableret forfatterkarriere, hvilket vil understøtte vækstlaget af børnebogsforfattere og dermed være med til at fremme, støtte og synliggøre nyskabende børnelitteratur i den

Nordisk Råd

B 282/kultur

Behandles i:
Kultur- og uddannelsesudvalget

Bilag:
Bilag: Ministerrådsforslag

J.nr. 12-00222-3

Helsinki, 29. oktober 2012

<i>Árni Þór Sigurðsson (VG), Formand</i>	<i>Liselott Blixt (DF)</i>
<i>Göran Montan (M)</i>	<i>Olemic Thommessen (H)</i>
<i>Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP)</i>	<i>Peter Johnsson (S)</i>
<i>Høgne Hoydal (T)</i>	<i>Sínuhe Wallinheimo (saml)</i>
<i>Justus Hansen (D)</i>	<i>Sjúrdur Skaale (JF)</i>
<i>Karen Ellemann (V), Nestformand</i>	<i>Tuula Peltonen (sd)</i>

Ministerrådsforslag: Et løft for nordisk barne- og ungdomslitteratur

B 282/kultur

Under henvisning til:

De nordiske kulturministrenes møte den 26. april 2012, foreslår Ministerrådet at det blir opprettet en nordisk pris for barne- og ungdomslitteratur i regi av Nordisk råds priser.

Behandles i:
Kultur- og utdanningsutvalget

Bilag:
Bilag: Ministerrådsforslag

Forslaget om en pris inngår i et samlet løft for nordisk barne- og ungdomslitteratur, som omfatter økt oversettelsesstøtte, støtte til nettverk og til aktiviteter som direkte involverer barn og unge.

J.nr. 12-00222-3

Med dette løftet ønsker de nordiske kulturministrene også å slå et slag for det nordiske språkfelleskapet.

Nordisk Ministerråd har fra 2013 satt av en foreløpig ramme på MDKK 2,3 til et markant løft for nordisk barne- og ungdomslitteratur.

De nordiske barnelitterære nettverkene og faglige miljøene ønsker en sterkere synliggjøring av nordisk barnelitteratur velkommen. De støtter Ministerrådets forslag, og er klare for å bidra til at løftet realiseres og får en god nasjonal forankring.

En innsats for barne- og ungdomslitteraturen ble drøftet i samrådsmøtet mellom kulturministrene og Nordisk råds kultur- og utdanningsutvalg under Rådets sesjon i 2011. Siden har det vært en god dialog om utviklingen av saken. Nordisk ministerråd har høye forventninger til et slikt løft, og håper på en fortsatt positiv dialog med Rådet om dette.

Nordisk råds litteraturpris kan i prinsippet tildeles et barne- eller ungdomslitterært verk. Det må imidlertid konstateres at dette aldri har skjedd så langt i de nesten 50 årene prisen er blitt utdelt. Barnelitteraturen lever i et parallelt system adskilt fra voksenlitteraturen. Det er derfor av stor betydning at det gjøres en særskilt innsats for at barnelitteraturen blir synlig og anerkjent på linje med annen litteratur.

En nordisk barne- og ungdomslitteraturpris vil bidra til å fremheve særegne og gode verk skrevet for barn og unge. Den vil gi økt oppmerksomhet til prisvinneren og de øvrige nominerte utenfor deres respektive landegrenser, både i Norden og internasjonalt.

Parallelt med dialogen med Nordisk råd forbereder Ministerrådet det praktiske omkring prisen. Det skal fastsettes vedtekter, oppnevnes jury og etableres et prissekretariat, med sikte på at prisen kan deles ut første gang i 2013. Ministerrådet er kjent med at Rådet for tiden vurderer fremtidens organisering av de eksisterende prissekretariatene, og avventer utviklingen med tanke på hvordan et sekretariat for barne- og ungdomslitteraturprisen kan ordnes.

En pris kan ikke stå alene

Barn henter i dag fortellinger, faglig kunnskap og opplevelser fra mange andre steder enn bøker, f.eks. på internett, i dataspill, film og i selvproduserte opptak. I knoppskytingen av nye medieteknologier er det lett å glemme boken, som ofte beskrives som et tradisjonelt medium. Disse utfordringene er felles for alle de nordiske landene, som for tiden intensiverer oppmerksomheten på boken som et sentralt medium for barns dannelse. Litteraturen formidler seg selv i mindre grad enn mange

andre medier, derfor er det behov for å synliggjøre og formidle den på nåtidens premisser.

På bakgrunn av dette ønsker Ministerrådet å gi et samlet løft til barne- og ungdomslitteraturen. En pris skal suppleres av en rekke andre tiltak som kan dra nytte av den oppmerksomheten en pris skaper. Det handler om å sikre tilgjengelighet og tilbud av nordisk barne- og ungdomslitteratur. Dette vil man bidra til ved hjelp av oversettelsesstøtte. Det er også nødvendig med formidling, utvikling av faglige nettverk og utveksling av inspirasjon og erfaringer i Norden, for å lære av hverandre. Sist, men ikke minst, skal barn og unge være deltakere framfor tilskuere. Derfor planlegges det en forfatterskole for unge, og aktiviteter i forbindelse med Nordisk bibliotekuke.

De nordiske språkområdene er små, derfor er det særlig behov for å støtte oversettelse av kvalitetsutgivelser. Muligheten for å søke om oversettelsesstøtte er ikke så kjent. Det er derfor behov for å målrette informasjonsinnsatsen for å øke antallet oversettelser. Utvekslingen mellom de nordiske landene samt Grønland, Færøyene og Åland er svært ujevn. En økt innsats kan bidra til en mer differensiert utveksling.

For å sikre mer dynamikk og aktivitet, er det behov for møteplasser og nettverk for forlag og oversettere. Det er også behov for at forskere og formidlere møtes, for å sikre at den oversatte litteraturen kommer ut til målgruppen og blir formidlet.

Nordisk bibliotekuke markeres hvert år på mer enn 2000 bibliotek og andre samlingssteder i Norden og Baltikum. Denne plattformen kan utvides for å styrke møtet mellom litteraturen og barn og unge. Dette kan være i form av aktiviteter som forfatterpresentasjoner i skoler og dagtilbud, arrangementer på bibliotekene, Nordisk forfatterkaravane, skriveverksteder, utstillinger m.v.

En forfatterskole for unge i Norden vil handle om å hjelpe unge talenter til å bli enda bedre til å skrive, gjennom undervisning og inspirasjon fra etablerte forfattere. Et annet mål er å skape nettverk mellom unge med interesse for å skrive – fra alle de nordiske land og Grønland, Færøyene og Åland. Det finnes en rekke velprøvde modeller som både omfatter lokale skrivekurs og en sommerskole, hvor unge fra Skandinavia gjennom flere år har møtt hverandre for å skrive sammen. Ideen er å koble det beste fra disse modellene sammen i en nordisk utgave.

Ministerrådet håper at dette løftet for barne- og ungdomslitteraturen vil bety en reell forskjell. I en verden der fellesskap, samhold, toleranse og imøtekommenhet er viktigere enn noen gang før, er kunnskap om hverandres kulturelle bakgrunn og verdier av stor betydning. En innsats for å synliggjøre den nordiske barne- og ungdomslitteraturen er ikke bare en mulighet til å fremme lesing og litterære opplevelser, men også en mulig inngang til å bli bedre kjent med de nordiske landenes kultur og språk.

Nordisk Råd

B 282/kultur

Behandles i:
Kultur- og utdanningsutvalget

Bilag:
Bilag: Ministerrådsforslag

J.nr. 12-00222-3